

Valtioneuvoston asetus kieliain neuvottelukunnasta**Pääasiallinen sisältö**

Kieliain neuvottelukunta ja viittomakieliasioiden neuvottelukunta yhdistettäisiin uudeksi kieliain neuvottelukunnaksi niin, että uuden neuvottelukunnan tehtäviin kuuluisivat kaikki kahden aiemman neuvottelukunnan kielellisiin oikeuksiin liittyneet tehtävät. Uudesta kieliain neuvottelukunnasta annettaisiin valtioneuvoston asetus. Aiempia neuvottelukuntia koskevat säännökset kumottaisiin.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston yhteydessä toimii useita neuvottelukuntia, joiden roolina on toimia neuvoa-antavina eliminä ja sidosryhmien keskustelufoorumeina. Tavoitteeksi on nyt meneillään olevalla hallituskaudella otettu tarkastella sitä, voitaisiinko neuvottelukuntien määrää vähentää.

Oikeusministeriön yhteydessä pysyvinä asiantuntijaeliminä ovat toimineet muun muassa vuodesta 2004 alkaen kieliain neuvottelukunta ja vuodesta 2021 alkaen viittomakieliasioiden neuvottelukunta, jotka molemmat on asetettu neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Neuvottelukuntien roolina on edistää kielellisiä oikeuksia ja eri kielten edustajien ja viranomaisten välistä vuoropuhelua. Kieliain neuvottelukunnan tehtävät ovat liittyneet pääasiassa kansalliskieliin suomeen ja ruotsiin. Lisäksi sillä on ollut esimerkiksi saamen kieliin liittyviä tehtäviä.

Tämän esityksen tarkoituksena on yhdistää kieliain neuvottelukuntaa ja viittomakieliasioiden neuvottelukuntaa koskevat säännökset uudeksi säädökseksi niin, että jatkossa kahden neuvottelukunnan nykyisistä tehtävistä vastaisi yksi uusi neuvottelukunta. Nykyiset kieliain neuvottelukuntaa ja viittomakieliasioiden neuvottelukuntaa koskevat säännökset kumottaisiin.

Valtioneuvoston asetus uudesta neuvottelukunnasta annettaisiin perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla. Säännöksen mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Edellä mainitun lainkohdan perusteluiden mukaan asetuksenantovaltuus kattaisi esimerkiksi neuvottelukunnat ja muut vastaavat valtionhallinnon sivuelimiksi luonnehdittavat yksiköt, joiden tehtäviin ei kuulu merkittävää julkisen vallan käyttöä. Asetuksenantovaltaa koskevien yleisten säännösten (PL 80 §) mukaisesti valtionhallinnon yksiköjä koskevat asetukset antaisi valtioneuvosto, jollei laissa erikseen toisin säädettäisi.

Kieliasiaain neuvottelukunta olisi neuvoa-antava toimielin, eikä sen tehtäviin kuulu julkisen vallan käyttöä. Sitä voidaan siten pitää perustuslain 119 §:n 2 momentin tarkoitamana valtionhallinnon yksikkönä, josta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Nykyistä kieliasiaain neuvottelukuntaa koskevat säännökset ovat kielilain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (433/2004) 1 luvussa. Asetus on annettu kielilain (423/2003) 41 §:n nojalla. Kielilain 41 §:ssä oli aiemmin yleinen asetuksenantovaltuutus, jonka mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Sitten kielilain 41 § on kumottu lailla 1030/2024. Kyseisessä muutoslaissa on kuitenkin siirtymäsäännös, jonka mukaan kielilain täytäntöönpanosta annettu valtioneuvoston asetusta jäi voimaan muutoslain tullessa voimaan.

Asetusta on muutettu 1.7.2021 voimaan tulleella muutosasetuksella 522/2021, jonka valtioneuvosto antoi perustuslain 119 § 2 momentin nojalla. Käytännössä kaikki neuvottelukuntaa koskevat pykälät korvattiin uusilla pykälillä, joten koko neuvottelukuntaa koskeva asetuksen 1 luku on nyttemmin annettu perustuslain 119 § 2 momentin nojalla.

Viittomakielilaki (359/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Lakia hyväksyessään eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu. Perustuslakivaliokunta oli mietinnössään hallituksen esityksestä viittomakielilaiksi (PeVM 10/2014 vp — HE 294/2014 vp) pitänyt tärkeänä, että kieliasiaain neuvottelukunnassa on viittomakieltä käyttävien edustaja. Kieliasiaain neuvottelukunnassa oli tästä syystä varsinaisena jäsenenä viittomakieltä käyttävien edustaja vuosina 2012–2020. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä pidettiin myös tarpeellisenä selvittää viittomakielen neuvottelukunnan perustamisen tarvetta.

Valtioneuvoston asetus viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta (690/2020) annettiin sitten perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla.

2 Asian valmistelu

Asia on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

Oikeusministeriö on pyytänyt asetusehdotuksesta lausunnon .....

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Kieliasiaain neuvottelukunta

Nykyisen kieliasiaain neuvottelukunnan tarkoituksena on kielilain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaan kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen edistäminen ja seuranta sekä kielellisten olojen kehityksen seuranta. Neuvottelukunta on oikeusministeriön yhteydessä, ja valtioneuvosto asettaa sen neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan tehtävänä on asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan 1) avustaa oikeusministeriötä kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen

seurannassa, mukaan lukien eduskunnalle vaalikausittain kielilainsäädännön soveltamisesta annettavan valtioneuvoston kertomuksen valmistelussa, 2) tukea kielilainsäädännön täytäntöönpanoa sekä kansalliskielten käytön ja aseman edistämistä ja tätä varten tarvittaessa tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja sekä 3) edistää vuoropuhelua hallituksen ja kieliryhmien välillä.

Neuvottelukunta voi asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan myös 1) osallistua muita kieliä kuin kansalliskieliä koskevan lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen seurantaan, 2) seurata maan kielioloja ja kielellisten oikeuksien toteutumista sekä kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä sekä 3) omasta aloitteestaan valmistella oikeusministeriön käyttöön suosituksia kielilainsäädäntöön ja sen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä sekä tehdä aloitteita kielellisten oikeuksien edistämiseksi ja kielellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Asetuksen 3 §:ssä säädetään neuvottelukunnan kokoonpanosta. Pykälän 1 momentin mukaan neuvottelukunnalla on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään 12 muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Pykälän 2 momentin mukaan neuvottelukunnassa tulee olla edustettuna neuvottelukunnan tehtävien kannalta keskeisten alojen, kunnallishallinnon sekä kielenhuollon tai kielentutkimuksen asiantuntemus sekä muu tehtävien kannalta olennainen asiantuntemus. Lisäksi neuvottelukunnassa tulee olla edustus Svenska Finlands folkting -järjestöstä ja saamelaiskäräjiltä. Pykälän 3 momentin mukaan neuvottelukunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Asetuksen 4 §:ssä on säännökset neuvottelukunnan toiminnan järjestämisestä.

Kieliasian neuvottelukunta on viimeksi asetettu kaudelle 2.9.2021-1.9.2025. Siinä on ollut puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 9 jäsentä ja kullakin varajäsen.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunta

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan tarkoituksena on neuvottelukunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaan viittomakielilain tavoitteiden toteutumisen arviointi sekä suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja perusoikeuksien edistäminen. Neuvottelukunta on oikeusministeriön yhteydessä, ja valtioneuvosto asettaa sen neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Asetuksen esittelymuistion mukaan neuvottelukunta kokoaa yhteen viittomakieltä käyttävien edustajia, viranomaisia ja muita asiantuntijoita ja toimii asiantuntijaverkostona viittomakieltä käyttävien kielellisiin oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on asetuksen 2 §:n mukaan 1) edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä viittomakieltä käyttävien ja viranomaisten välillä, 2) edistää viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista, 3) toimia asiantuntijaelimenä antamalla lausuntoja sekä tekemällä esityksiä ja aloitteita sekä 4) seurata ja arvioida viittomakielilain sekä viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista.

Asetuksen 3 §:ssä säädetään neuvottelukunnan kokoonpanosta. Pykälän 1 momentin mukaan neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja vähintään 6 muuta jäsentä, joista kullakin puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen. Pykälän 2 momentin mukaan neuvottelukunta koostuu ministeriöiden, muiden viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan edustajista. Pykälän 3 momentin mukaan neuvottelukunnassa on kansalaisyhteiskunnan edustajia suomalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä.

Pykälän 4 momentin mukaan neuvottelukunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Asetuksen 4 §:ssä on säännökset neuvottelukunnan toiminnan järjestämisestä.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunta on asetettu kaudelle 11.2.2021–10.2.2025. Siinä on ollut puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 7 jäsentä varajäsenineen.

Keskeiset ehdotukset

Nykyiset kieliasiaihin neuvottelukuntaa ja viittomakieliasioiden neuvottelukuntaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi. Neuvottelukuntien tilalle perustettaisiin uusi neuvottelukunta, jonka tehtäviin sisällytettäisiin molempien nykyisten neuvottelukuntien kielellisiin oikeuksiin liittyvät tehtävät. Neuvottelukunnissa nyt säännösten mukaan edustettavien tahojen tulisi olla edustettuina tai kutsuttuina myös uudessa neuvottelukunnassa.

Yhdistetyn neuvottelukunnan nimi olisi kieliasiaihin neuvottelukunta. Siitä annettaisiin valtioneuvoston asetus perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla.

Uuden neuvottelukunnan tehtäviksi säädettäisiin Suomen kansalliskielten ja muiden kielten, erityisesti saamen kielten ja viittomakielten käytön ja aseman edistämisen- ja seuranta-tehtävät.

Voimassa olevien säännösten nojalla asetettujen kieliasiaihin neuvottelukunnan ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnan toimikaudet ovat päättyneet. Uuden neuvottelukunnan asettamistoimiin voitaisiin ryhtyä heti, kun asetus on annettu.

4 Pääasialliset vaikutukset

Kieliasioihin liittyvien neuvottelukuntien toiminnan vaikutukset liittyvät erityisesti kielellisiin oikeuksiin. Tästä näkökulmasta kahden neuvottelukunnan yhdistämisellä ei arvioida olevan vaikutuksia, koska uuden neuvottelukunnan tehtäviin kuuluisivat kaikki aiempien kahden neuvottelukunnan kielellisiin oikeuksiin liittyneet tehtävät.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan tarkoituksena on ollut myös yleisemmin viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja perusoikeuksien edistäminen ja sen tehtävänä viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden

perusoikeuksien toteutumisen edistäminen, seuraaminen ja arviointi. Käytännössä nämäkin neuvottelukunnan tehtävät ovat liittyneet viittomakielisten kielellisiin oikeuksiin, joten neuvottelukunnan viittomakieliin liittyvät tehtävät eivät kaventuisi siitä mitä ne ovat tähän saakka olleet. Myös viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta annetun asetuksen esittelymuistion mukaan neuvottelukunnan on ollut tarkoitus toimia asiantuntijaverkostona nimenomaan kielellisiin oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Kieliasiaain neuvottelukunta on kokoontunut 2–3 kertaa vuodessa, viittomakieliasioiden neuvottelukunta 1–2 kertaa vuodessa. Neuvottelukuntien menot ovat olleet vähäisiä ja koostuneet lähinnä yksittäisistä jäsenten matkakustannusten korvauksista ja kokoustarjoiluista. Kieliasiaain neuvottelukunnalle on koitunut jonkin verran kustannuksia kieliasiaain neuvottelupäivien järjestämisestä. Molempien aiempien neuvottelukuntien budjetti on ollut 3 000 euroa. Viittomakieliasioiden neuvottelukunnalle ei toistaiseksi ole aiheutunut merkittäviä tulkkaus-kustannuksia, mutta jatkossa niihin tulee varautua.

Kieliasiaain neuvottelukunnan puheenjohtajalle on maksettu valtiovarainministeriön suosituksen suuruista kokouspalkkiota. Muuten kokouspalkkioita ei neuvottelukunnissa ole maksettu. Neuvottelukuntien pääsihteerit on määrätty oikeusministeriöstä, ja he ovat hoitaneet tehtäviään osana virkatyötään.

Neuvottelukuntien kustannukset on maksettu momentilta 25.01.01 (oikeusministeriön toimintamenot). Neuvottelukuntien yhdistämisellä ei arvioida olevan merkittäviä kustannusvaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 § Tarkoitus

Pykälässä säädettäisiin neuvottelukunnan tarkoituksesta, toimikaudesta ja asettamisesta.

Oikeusministeriön yhteydessä toimisi kieliasiaain neuvottelukunta, jonka tarkoituksena olisi edistää ja seurata kielilainsäädännön täytäntöönpanoa ja soveltamista, edistää ja seurata kielellisten oikeuksien toteutumista sekä seurata kielellisten olojen kehitystä.

Neuvottelukunta seuraisi ja edistäisi kielilain, saamen kielilain (1086/2003), viittomakielilain ja muun kielilainsäädännön täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä kielellisten oikeuksien toteutumista. Lisäksi neuvottelukunta voisi ottaa työssään huomioon karjalan kieltä ja romanikieltä käyttävät sekä muut merkittävät kieliryhmät.

Neuvottelukunta olisi luonteeltaan aiempien kieliasioita käsitelleiden neuvottelukuntien tapaan oikeusministeriön yhteydessä toimiva pysyvä asiantuntijaelin. Neuvottelukunnan asettaisi tämän takia valtioneuvosto oikeusministeriön esittelystä.

Neuvottelukunta asetettaisiin neljäksi vuodeksi kerrallaan, niin kuin sitä edeltäneetkin neuvottelukunnat on asetettu. Ensimmäinen neuvottelukunta olisi mahdollista asettaa heti kun nyt esitettävä asetus olisi tullut voimaan.

2 § Tehtävät

Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin neuvottelukunnan tehtävistä. Pykälän 1 momentissa olisi säädetty neuvottelukunnan ydintehtävistä ja 2 momentissa tehtävistä, joita neuvottelukunta voi ottaa tehtäväkseen harkintansa mukaan. Pykälän rakenne vastaisi kieliain neuvottelukunnan tehtäviä koskevan pykälän nykyistä rakennetta (VNA kielilain täytäntöönpanosta 2 §).

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi avustaa oikeusministeriötä kielilainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen seurannassa, mukaan lukien eduskunnalle vaalikausittain kielilainsäädännön soveltamisesta annettavan valtioneuvoston kertomuksen valmistelussa.

Kuten aiempikin kieliain neuvottelukunta, uusi neuvottelukunta voisi tukea oikeusministeriötä sen tehtävässä kerätä tietoa kielilainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvistä vireillä tai suunnitteilla olevista hankkeista sekä oikeusministeriön tehtävässä kerätä tietoa kielellisten oikeuksien toteuttamismahdollisuuksista. Avustaminen voisi myös merkitä keskustelemista laajakantoisista ja periaatteellisista kieliin liittyvistä kysymyksistä.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi myös avustaa oikeusministeriötä eduskunnalle vaalikausittain annettavan kielilainsäädännön soveltamista koskevan valtioneuvoston kertomuksen valmistelussa (Kielil 37 §). Neuvottelukunnan jäsenten asiantuntemusta voitaisiin käyttää kielikertomuksen kokoamisessa, ja he voisivat myötävaikuttaa esimerkiksi empirian kokoamiseen omalta alaltaan.

Asetusehdotuksen 2 §:n 1 momentin *2 kohdan* mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi tukea kielilainsäädännön täytäntöönpanoa, edistää erityisesti kansalliskielten, saamen kielten ja viittomakielten käyttöä ja asemaa sekä seurata ja edistää kielellisten oikeuksien toteutumista ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja.

Kohdan alkuosa vastaisi kieliain neuvottelukunnan aiempia tehtäviä (VNA kielilain täytäntöönpanosta 2 § 1 mom. 2 kohta), kuitenkin niin, että neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää yhtäläisesti kansalliskielten, saamen kielten ja viittomakielten käyttöä ja asemaa.

Neuvottelukunnan tehtäväksi säädettäisiin myös kielellisten oikeuksien toteutumisen seuranta ja edistäminen. Aiempi kieliain neuvottelukunta on voinut tehdä aloitteita kielellisten oikeuksien edistämiseksi ja kielellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi, mikä nytkin säädettäisiin neuvottelukunnan harkinnanvaraiseksi tehtäväksi. Kielellisten oikeuksien toteutumisen seuranta ja edistäminen olisi kuitenkin myös yksi neuvottelukunnan varsinaisista tehtävistä. Tämä vastaisi aiemman kieliain neuvottelukunnan käytännön toimintaa.

Viittomakieliain neuvottelukunnan tehtäväksi on nyt voimassa olevassa asetuksessa säädetty viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumisen edistäminen, seuranta ja arviointi. Asetuksen esittelymuis-

tion mukaan viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumisen edistämiseksi on tarkoitettu muun muassa viittomakielilakia koskevan viranomaisten tietoisuuden ja soveltamisen lisäämistä. Uudessa neuvottelukunnassa viittomakielistenkin perusoikeuksiin liittyvät tehtävät liittyisivät nimenomaan heidän kielellisiin oikeuksiinsa.

Neuvottelukunta voisi tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja kaikkia säännöksessä aiempaan mainittuja tarkoituksia varten. Esityksiä ja lausuntoja koskeva säännös vastaisi nykyisestä kieliasian neuvottelukunnasta säädettyä. Myös viittomakieliasioiden neuvottelukunta voi siitä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 3 kohdan mukaan toimia asiantuntijaelinä antamalla lausuntoja sekä tekemällä esityksiä ja aloitteita.

Ehdotettavan 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kieliasian neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää kieliryhmien vuoropuhelua ja yhteistyötä hallituksen ja viranomaisten kanssa. Kieliasian neuvottelukuntaa koskevien voimassa olevien säännösten (VNA kielilain täytäntöönpanosta, 2 § 1 mom. 3 kohta) mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on edistää vuoropuhelua hallituksen ja kieliryhmien välillä. Viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä viittomakieltä käyttävien ja viranomaisten välillä.

Vuoropuhelua kieliryhmien sekä hallituksen ja viranomaisten välillä edesauttaa jo se, että neuvottelukunnassa olisi edustajia ministeriöistä ja mahdollisesti muista viranomaisista. Aiempi kieliasian neuvottelukunta on esimerkiksi järjestänyt kieliasian neuvottelupäiviä, joissa kieliryhmillä on ollut mahdollisuus käydä vuoropuhelua hallituksen kanssa ajankohtaisista kielellisiin oikeuksiin liittyvistä kysymyksistä.

Ehdotettavan 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan neuvottelukunta voisi myös seurata maan kielioloja sekä kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä. Kohta vastaa aiemman kieliasian neuvottelukunnan tehtävää (VNA kielilain täytäntöönpanosta 2 § 2 mom. 2 kohta). Kieliolojen ja kielellisten oikeuksien seuranta liittyy myös pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaiseen seurantatehtävään ja hallituksen kielikertomuksen valmistelussa avustamiseen.

Ehdotettavan 2 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan neuvottelukunta voisi omasta aloitteestaan valmistella oikeusministeriön käyttöön suosituksia kielilainsäädäntöön ja sen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä sekä tehdä aloitteita kielellisten oikeuksien edistämiseksi ja kielellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Säännös vastaa kieliasian neuvottelukunnasta nyt säädettyä (VNA kielilain täytäntöönpanosta 2 § 2 mom. 3 kohta).

Tehtäviä koskevan 2 §:n lopussa, 2 momentin 3 kohdassa, säädettäisiin, että neuvottelukunta voisi edistää myös muilla kuin pykälässä erikseen säädetyillä tavoilla neuvottelukunnan 1 §:ssä säädettyä tarkoitusta.

3 § Kokoonpano

Pykälässä säädettäisiin neuvottelukunnan kokoonpanosta. Neuvottelukunnan on tarkoitus olla asiantuntijaelin.

Aiemmassa kieliain neuvottelukunnassa tuli olla puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi enintään 12 jäsentä ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnassa puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi vähintään 6 jäsentä. Kieliain neuvottelukunnassa jäsenistö on ollut kansalliskielten asiantuntijoita ja viranomaisten edustajia. Neuvottelukunnassa on ollut myös saamelaiskäräjien edustus. Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan jäsenet ovat edustaneet eri ministeriöitä ja viittomakielisten järjestöjä.

Tarkoitus olisi, että aiemmissa neuvottelukunnissa ollut edustus eri kieliryhmistä ja eri asiantuntijatahoilta voitaisiin säilyttää ennallaan. Asetuksen 3 §:n 1 momentissa ehdotetaan siksi säädettäväksi, että kieliain neuvottelukunnassa olisi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi enintään 20 jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelukuntaan nimettävistä edustajista. Neuvottelukunnassa edustettuina tulisi olla ensinnäkin sen tehtävien kannalta keskeisten ministeriöiden. Lisäksi siinä tulisi olla sen tehtävien kannalta keskeisten alojen asiantuntemus, kunnallishallinnon ja hyvinvointialueiden hallinnon asiantuntemus, kielenhuollon tai kielentutkimuksen asiantuntemus sekä muu sen tehtävien kannalta olennainen asiantuntemus. Edellytys tiettyyn asiantuntemukseen liittyvästä edustuksesta vastaa kieliain neuvottelukunnasta aiemmin säädettyä.

Kunnallisilla viranomaisilla ja hyvinvointialueilla on paljon peruspalvelu- ja hallinto- tehtäviä, joilla on vaikutuksia yksityishenkilöiden oikeusasemaan ja joista huolehdittaessa kielellisten oikeuksien toteutuminen on tärkeää. Kunnallishallinnon ja hyvinvointialueiden hallinnon asiantuntemuksen varmistaminen neuvottelukunnassa ei edellytä esimerkiksi tiettyjen viranomaisten kutsumista neuvottelukuntaan, vaan asiantuntemusta kunnallishallinnosta ja hyvinvointialueiden hallinnosta on voinut kertyä eri tavoin.

Neuvottelukunnassa tarvittava kielenhuollon tai kielentutkimuksen asiantuntemus koskisi kaikkia neuvottelukunnan tehtävälleen kuuluvia kieliä. Kielenhuollon tai kielentutkimuksen asiantuntijoita ei kuitenkaan olisi välttämätöntä nimetä neuvottelukunnan varsinaisiksi jäseniksi jokaisesta kielestä, vaan asiantuntemus voitaisiin hankkia myös kutsumalla pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita ehdotettavan 3 §:n 3 momentin mukaisesti.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta on voimassa olevassa asetuksessa säädetty, että neuvottelukunta koostuu ministeriöiden, muiden viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan edustajista, ja että neuvottelukunnassa on kansalaisyhteiskunnan edustajia suomalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä. Näistä kaksi ensin mainittua tahoa – ministeriöt ja muut viranomaiset – sisältyisivät aiemmin käsiteltyyn säännökseen. Asetusehdotuksen 3 §:n 2 momentin toisen lauseen mukaan neuvottelukuntaan kutsuttaisiin joka tapauksessa edustajat ainakin Svenska Finlands folkting -järjestöstä, saamelaiskäräjiltä sekä suomalaista viittomakieltä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien järjestöistä. Viimeksi mainittu pitäisi sisällään myös taktiilisti viittovien järjestöt.

Svenska Finlands folkting -järjestöstä ja saamelaiskäräjiltä on tullut olla edustus aiemmassakin kieliain neuvottelukunnassa. Näiden tahojen mainitseminen säännöksessä

erikseen perustuisi siihen, että molemmat ovat lakisäätteisiä elimiä (L Saamelaiskäräjistä 974/1995, L Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003).

Käytännössä neuvottelukuntaan kutsutut tahot nimeäisivät kukin heitä edustavan jäsenen ja varajäsenen.

Ehdotettavan 3 §:n 3 *momentin* mukaan neuvottelukunta voisi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla muita asiantuntijoita. Säännös vastaa aiemmista neuvottelukunnista säädettyä.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta annetussa asetuksessa on ollut säännös, jonka mukaan oikeusministeriö nimeää uuden jäsenen eronneen tilalle. Vastaavaa säännöstä ei esitetä otettavaksi uuteen asetukseen, koska asiassa tulee meneteltäväksi tällä tavalla jo valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) nojalla. Valtioneuvoston ohjesäännön 3 § 20 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa päätetään pysyväisluontoisten ministeriön yhteydessä toimivien neuvoa antavien toimielinten asettamisesta. Säännöksen mukainen asettaminen koskee toimielimen kokoonpanossa edustettuina olevia tahoja, mutta ei näiden tahojen edustajien vaihtumista toimikauden aikana. Kokoonpanoon kuuluvien tahojen edustajien vaihdoksista päätetään ministeriössä valtioneuvoston ohjesäännön 9 §:n mukaisesti.

4 § Toiminnan järjestäminen

Kieliasian neuvottelukunta olisi asetuksen 4 § 1 *momentin* mukaan päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä ovat saapuvilla. Jos asiaa päätettäessä ilmenisi eriäviä mielipiteitä, se päätettäisiin yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisisi se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

Kokouksen puheenjohtaja voisi käytännössä olla neuvottelukunnan varsinainen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Ehdotettava 4 § 1 *momentin* säännös vastaa aiemmista neuvottelukunnista tässä asiassa säädettyä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan neuvottelukunnalla olisi sihteeri tai sihteereitä, jotka oikeusministeriö määrää. Myös aiemmissa neuvottelukunnissa on voinut olla yksi tai useampia sihteereitä, joista yksi on ollut oikeusministeriön määräämä pääsihteeri. Molemmissa aiemmissa neuvottelukunnissa on käytännössä ollut yksi (pää)sihteeri, mutta neuvottelukunnan alan nyt laajetessa voi olla tarpeen, että oikeusministeriön neuvottelukunnalle osoittamia sihteereitä olisi useampi kuin yksi. Sihteereitä ei ole tarpeen jaotella eri nimikkeisiin.

Pykälän 3 *momentin* mukaan neuvottelukunta päättäisi muista toimintansa järjestämistä koskevista menettelytavoista. Neuvottelukunta voisi asettaa työvaliokunnan sekä tarpeen mukaan jaostoja ja työryhmiä. Säännös vastaa aiemmista neuvottelukunnista tässä asiassa säädettyä. Kun kyse on kahden neuvottelukunnan yhdistämisestä, voisi jaostotyöskentely olla yksi vaikuttava keino toteuttaa neuvottelukunnan tehtäviä.

Ehdotettavan 4 §:n *4 momentin* mukaan neuvottelukunnan jäsenten ja asiantuntijoiden kustannusten korvaamisesta päättäisi oikeusministeriö. Korvattaviksi voisivat tulla lähinnä kokouksista aiheutuvat matkakustannukset, joiden korvaamisessa voitaisiin soveltuvin osin noudattaa valtion matkustussääntöä. Voimassa olevassa kielilain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 4 §:n 5 momentissa todetaan, että kieliasian neuvottelukunnan jäsenille, sihteerille sekä asiantuntijoille maksettavista palkkioista ja kustannusten korvaamisesta päättää oikeusministeriö. Käytännössä palkkion maksamisesta on päätetty vain neuvottelukunnan puheenjohtajalle. Uudessa asetuksessa palkkion maksamisesta ei säädettäisi, ei myöskään sihteeille korvattavista kustannuksista, koska sihteerit ovat lähtökohtaisesti oikeusministeriön virkamiehiä ja hoitavat neuvottelukuntaan liittyvät tehtävänsä virkatyönään.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan on neuvottelukunnasta annetun asetuksen 4 §:n 4 momentin mukaan tullut laatia vuosittain toimintasuunnitelma ja toimintakertomus. Vastaavaa velvollisuutta ei otettaisi uuteen asetukseen, mutta uusi neuvottelukunta voisi halutessaan laatia toimintasuunnitelman ja -kertomuksen.

5 § Voimaantulo

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin asetuksen voimaantulosta.

Pykälän *2 momentissa* kumottaisiin nykyistä kieliasian neuvottelukuntaa ja viittomakieliasioiden neuvottelukuntaa koskevat säännökset. Kieliasian neuvottelukuntaa koskevat säännökset ovat kielilain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 luvussa ja viittomakieliasioiden neuvottelukuntaa koskevat säännökset viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa, joka kumottaisiin siis kokonaan.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan....

8 Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen kieliasian neuvottelukunnasta.